

Βασικές αρχές διαχείρισης της συμπεριφοράς

Τα προβλήματα συμπεριφοράς είναι αποτέλεσμα μάθησης. Τα προβλήματα συμπεριφοράς που εκδηλώνει το παιδί σε κάποια συγκεκριμένη κατάσταση αποτελούν ένδειξη μόνο σχετικά με το πώς λειτουργεί το συγκεκριμένο παιδί στη συγκεκριμένη κατάσταση.

Στη λειτουργική ανάλυση της συμπεριφοράς κάθε συμπεριφορά αξιολογείται βάσει των συνθηκών του περιβάλλοντος. Μελετώνται τα προγενόμενα της συμπεριφοράς, η συμπεριφορά-στόχος, τα επακόλουθα της συμπεριφοράς.

- **Προγενόμενα:** οι συνθήκες κατά τις οποίες εκδηλώνεται η συμπεριφορά (παρόντα άτομα, ώρα ημέρας, τρέχουσα δραστηριότητα, χώρος κ.α.)
- **Συμπεριφορά-στόχος:**
 - 1) υπερβολική αντίδραση (π.χ. κρίση πείσματος, ανυπακοή, αυξημένη κινητική δραστηριότητα)
 - 2) ελλειμματική αντίδραση (π.χ. ελλειμματική προσοχή, ελλείψεις κοινωνικές δεξιότητες)
 - 3) πρόβλημα που σχετίζεται με έλεγχο ερεθισμάτων (συμπεριφορά κατάλληλη σε συγκεκριμένες συνθήκες αλλά δυσλειτουργική σε άλλες συνθήκες)
- ✧ Γονείς και εκπαιδευτικοί συνήθως εστιάζουν σε συμπεριφορές της κατηγορίας των υπερβολικών αντιδράσεων ή του ελέγχου ερεθισμάτων. Όμως έχει παρατηρηθεί πως η παρέμβαση που στοχεύει στην αύξηση και ενίσχυση επιθυμητών αντιδράσεων που είναι ελλειματικές μπορεί να επιφέρει από μόνη της μείωση των ανεπιθύμητων.
- ✧ Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως οι δυσλειτουργικές συμπεριφορές εξυπηρετούν κάποιο σκοπό για το παιδί ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί και μέσω θετικών συμπεριφορών.
- ✧ Η δυσλειτουργική συμπεριφορά είναι σημαντικό να συγκεκριμενοποιηθεί (είδος, συχνότητα, ένταση) για να αποτελέσει συμπεριφορά-στόχο. Η συμπεριφορά-στόχος θα πρέπει, λοιπόν, να είναι συγκεκριμένη, παρατηρήσιμη, μετρήσιμη. Οι στόχοι που θέτουμε σχετικά με εκείνη θα πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, πραγματοποιήσιμοι, ρεαλιστικοί.
- **Επακόλουθα:** περιβαλλοντικές αλλαγές που ακολουθούν άμεσα τη συμπεριφορά και επηρεάζουν την πιθανότητα εμφάνισης της στο μέλλον
 1. Θετικά επακόλουθα: παροχή αμοιβής/θετικού ερεθίσματος ή αποφυγή δυσάρεστης δραστηριότητας/ερεθίσματος
 2. Αρνητικά επακόλουθα: παροχή δυσάρεστου/τιμωρητικού ερεθίσματος ή στέρηση θετικού ερεθίσματος
 3. Κανένα επακόλουθο: καμία αλλαγή στις συνθήκες

Η ενίσχυση

Υπάρχουν πολλά πράγματα (τροφές, δραστηριότητες, δώρα κ.α.) που μπορεί να δημιουργήσουν κίνητρο στα παιδιά για εκδήλωση θετικής συμπεριφοράς.

Είδη Αμοιβών

1. **Υλικής φύσης:** αντικείμενα που αρέσουν στο παιδί (π.χ. παιχνίδια, αυτοκόλλητα, σφραγίδες, τροφές)
2. **Δραστηριότητες:** ευχάριστες δραστηριότητες για το παιδί (π.χ. βόλτα στην παιδική χαρά, επίσκεψη σε φίλο/η)
3. **Πληροφόρησης:** ανατροφοδότηση που δίνεται στο παιδί σε σχέση με το αποτέλεσμα της προσπάθειάς του (π.χ. έλυσε σωστά τον λαβύρινθο)
4. **Κοινωνικής φύσης:** εκφράσεις, κινήσεις, χειρονομίες που εκφράζουν αναγνώριση και είναι ευχάριστες στο παιδί (π.χ. αγκαλιά, φιλή, κλείσιμο ματιού)

Ο έπαινος για να είναι αποτελεσματικός πρέπει να:

- ✓ Παρέχεται με πραγματικό αίσθημα αναγνώρισης
 - ✓ Μην είναι γενικός
 - ✓ Παρέχεται σε κάθε μικρό βήμα του παιδιού προς την επιθυμητή κατεύθυνση
 - ✓ Παρέχεται συνειδητά πολλές φορές την ημέρα
-
- ✧ Το κάθε παιδί, όσο διαταρακτική κι αν είναι η συμπεριφορά του, έχει κάποιες καλές στιγμές, δηλαδή στιγμές που δεν παρουσιάζει πρόβλημα συμπεριφοράς. Αυτές οι καλές στιγμές συνήθως διαφεύγουν της προσοχής.
 - ✧ Κάθε παιδί έχει τις δικές του προτιμήσεις. Ακόμη και το ίδιο παιδί, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές και συνθήκες μπορεί να επιθυμεί και να κινητοποιείται από διαφορετικά πράγματα.